

LSS-utredningen (SOU 2018:88)

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) hälsar med tillfredsställelse att Socialdepartementet remitterat betänkandet (SOU 2018:88), *Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen*.

Enligt SKR föreslår utredningen ett antal ändringar och förbättringar för den stora gruppen LSS-berättigade som inte har personlig assistans som det är angeläget att de genomförs. SKR anser dock att det krävs förtydliganden både i lagtext och förarbeten i ett antal avseenden. Förbundet avstyrker några av utredningens förslag. I huvudsak är förbundets inställning följande.

- SKR tillstyrker utredningens förslag att staten framöver ska ha hela ansvaret för insatsen personlig assistans. Detta är en fråga som förbundet drivit i många år och denna reform är angelägen av flera skäl. Enligt förbundet bör utredningens förslag genomföras utan någon ytterligare utredning vad gäller huvudmannaskapet. Däremot torde enligt SKR en ytterligare utredning vara nödvändig för att på bästa sätt kunna genomföra huvudmannaskapsförändringen.
- SKR beklagar att insatsen *annan särskilt anpassad bostad* föreslås vara kvar oförändrad i en ny lag. Enligt SKR är det nödvändigt att i lagtexten förtydliga vad insatsen innebär.
- SKR ställer sig positivt till att stöd i form av *personlig service och boendestöd* införs, men motsätter sig utredningens förslag som det utformats. Enligt förbundet är det nödvändigt att insatsen förtydligas och avgränsas i flera avseenden. SKR anser vidare att ledsagarservice inte bör vara en del i insatsen.
- SKR tillstyrker att insatsen *avlösarservice* ändras enligt förslaget så att den blir mer flexibel.
- SKR tillstyrker en ändring av insatsen *korttidstillsyn* så att det nuvarande åldersglappet när det gäller möjligheten till stöd enligt LSS respektive skollagen tas bort, men anser att insatsens omfattning behöver förtydligas.
- SKR avstyrker förslaget att inkludera *ledsagarservice* i insatsen personlig service och boendestöd och anser vidare att ledsagarinsatsens omfattning och hanteringen av omkostnader i samband med ledsagning behöver klargöras.
- SKR tillstyrker att insatsen *kontaktperson* ska kunna erbjudas som en gruppaktivitet om den enskilde så önskar och att Myndigheten för delaktighet i samverkan med Socialstyrelsen tar fram ett kunskapsstöd och en vägledning.

SKR avstyrker att insatsen även framöver föreslås vara en rättighet som, om den inte verkställs, kan leda till en särskild avgift för kommunen.

- Enligt SKR krävs en lagändring för att möjliggöra att en övergång till arbete eller studier görs i kombination med deltagande i *daglig verksamhet*. SKR avstyrker förslaget att särskilt lagreglera kommunernas skyldighet att göra en kartläggning för att fastställa hur insatsen daglig verksamhet bör utformas för att ge den enskilde möjligheter till utveckling.
- SKR tillstyrker en lagändring i syfte att ge kommunerna ett lagstöd för utbetalning av s.k. *habiliteringsersättning*. Med hänsyn till nuvarande tillämpning bör habiliteringsersättningen utformas som obligatorisk uppgift för kommunerna. Finansieringsprincipen ska tillämpas.
- SKR invänder mot utredarens bedömning att den enskilde ska ha full valfrihet mellan arbetstekniska hjälpmedel och personlig assistans och menar att *arbetsmiljöaspekter* måste vägas in i de fall det finns väl fungerande hjälpmedel. SKR anser att ny utredning av frågan behövs.
- SKR tillstyrker att rätt till *dubbel assistans* endast ska föreligga i den mån behovet inte kan tillgodoses genom anpassning av bostaden eller användning av hjälpmedel.
- SKR tillstyrker förslaget om att differentiera schablonersättningen för personlig assistans utifrån andel av arbetstiden som utförs på *obekvämt arbetstid* och om den assistansberättigade lever i *hushållsgemenskap* med assistenten.
- SKR tillstyrker att *schablonbeloppet* justeras årligen utifrån utvecklingen av löner och prisindex som är relevanta för verksamheten. Utvecklingen av antal anordnare på marknaden och rörelsemarginaler bör dock inte beaktas annat än i undantagsfall.
- SKR tillstyrker en översyn av *fördelningen av hälso- och sjukvårdsansvaret* i samband med korttidsvistelse och föreslår att frågan genom ett tilläggsdirektiv överlämnas till Utredningen stärkt assistans (S 2020:01).
- SKR tillstyrker att schablonersättningen ska kompensera för *sjuklönekostnader* och vill understryka vikten av att detta förslag genomförs.
- SKR tillstyrker förslaget att se över hur regelverket om gode män, förvaltare och andra *ställföreträdare* fungerar när det gäller personer med funktionsnedsättning, men anser att en total översyn av regelverket som rör ställföreträdare är nödvändig och att nuvarande direktiv till Ställföreträdarutredningen är för begränsade.
- SKR håller inte med bedömningen att det saknas skäl att i LSS införa en skyldighet för enskilda att anmäla *ändrade förhållanden* som kan påverka rätten till insatser. Enligt SKR bör en sådan bestämmelse införas snarast bl.a. för möjligheten att tillämpa bidragsbrottslagen.

- SKR tillstyrker i princip förslaget om ett barnrättsperspektiv i LSS, men menar att det måste finnas en överensstämmelse mellan lagtexten i nya SoL och lagtexten i nya LSS.
- Enligt SKR bör regeringen avvakta med att till kommissionen anmäla insatser enligt LSS som förmåner vid sjukdom. I det fall att LSS-insatser kommer att klassificeras som sociala trygghetsförmåner som ska samordnas enligt förordning EU 883/2004 tillstyrker SKR utredningens förslag till ny lag om kommunernas och landstingens (regionernas) kostnadsansvar för LSS-insatser.
- SKR avstyrker utredningens förslag att den kommunala medfinansieringen av statlig assistans ska finnas kvar.
- SKR har ytterligare synpunkter på ett antal av utredningens förslag.

FÖRBUNDETS STÄLLNINGSTAGANDE

Allmänt

SKR hälsar med tillfredsställelse att Socialdepartementet remitterat betänkandet (SOU 2018:88) *Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen*. SKR noterar att remissen inte omfattar de förslag som handlar om att begränsa möjligheterna till assistans för barn och för personer med stor och varaktig funktionsnedsättning, samt förslaget om en schablon om 15 timmar för andra personliga behov för personer med assistans. Förbundet noterar även att vissa delar av förslagen i betänkandet avses utredas på nytt, mot bakgrund av Januariavtalet. Förbundets yttrande avges med vetskap om detta.

Enligt SKR föreslår utredningen ett antal ändringar och förbättringar för den stora gruppen LSS-berättigade som inte har personlig assistans som det är angeläget att de genomförs. SKR anser dock att det krävs förtydliganden både i lagtext och förarbeten i ett antal avseenden. Förbundet avstyrker några av utredningens förslag.

Med några få undantag kommenterar SKR i remissvaret endast de förslag som presenterats i betänkandet. I de fall SKR inte har samma uppfattning som utredaren i de bedömningar som görs (bedömningar som inte är kopplade till något förslag) eller vill tillägga något angående utredarens bedömningar, så kommenteras även dessa.

3.4.7 Mål, inriktning och syfte

SKR instämmer i utredningens synpunkt att det är av vikt att LSS-bestämmelsernas olika karaktär tydliggörs. De bestämmelser som har direkt betydelse vid bedömningen av rätten till insatser, där det framgår vilka kriterier som ska vara uppfyllda, bör inte blandas med bestämmelser om mål, inriktning och syfte.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker förslaget.

4.2.3 Personkretsbestämmelsens lydelse bör justeras

Endast en rent språklig justering av lagtexten föreslås.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker förslaget.

5.2.5. Överväganden (angående bostad med särskild service för vuxna och annan särskilt anpassad bostad)

SKR beklagar att utredningen valt att ha kvar insatsen annan särskilt anpassad bostad (i nuvarande 9 § 9 LSS) utan att precisera innebörden. Socialstyrelsen, SKR och enskilda kommuner har i många år framfört att insatsen är svårtolkad, bl.a. vad gäller innebörden av begreppet ”viss grundanpassning” som är den precisering som ges i LSS förarbeten. En otydlig reglering är särskilt olämplig i en rättighetslag som LSS. Rättigheter ska vara noggrant preciserade både när det gäller förutsättningar och innehåll, och de ska vara utkrävbara. Preciserar inte insatsen innebär det fortsatta problem för lagtillämparen och stor osäkerhet för brukare kring vad de egentligen har rätt till.

Förbundets ställningstagande

Om insatsen annan särskilt anpassad bostad ska finnas kvar i LSS anser SKR att ett förtydligande av vad insatsen innebär är nödvändigt.

5.3.6 Överväganden (angående personlig service och boendestöd)

Ett behov av en reglering av boendestöd i LSS har länge efterfrågats. Utredningens förslag har emellertid, på grund av en ambition att skapa en flexibel insats, blivit alltför otydligt. Som förslaget är utformat – och även med hänsyn tagen till motivtexterna – kan i stort sett alla typer av åtgärder komma ifråga för stöd –utan någon begränsning i innehåll eller omfattning. Som exempel på oklarheter där klargöranden behövs kan följande nämnas:

Hur förhåller sig förslaget till andra insatser, t.ex. insatsen förlängd utbildning i fritidshem? Innebär förslaget en möjlighet att fritt välja mellan förlängd utbildning i fritidshem och insatsen personlig service och boendestöd, eller ska det krävas särskilda skäl för att under ”fritidshemstid” kunna välja en insats i hemmet? Precis som i nuvarande reglering av insatsen korttidstillsyn föreslås att förlängd utbildning i fritidshem endast ska ges utanför hemmet.

Under vilken tid på dygnet kan insatsen ges? Allmänna uttalanden (se s. 232 i betänkandet) är enligt SKR inte tillräckligt då insatsen ska ingå i en rättighetslag. Vilka är t.ex. möjligheterna till insatser nattetid? Varken den föreslagna lagtexten eller motivtexterna utesluter sådana.

Enligt SKR bör inte insatsen ledsagarservice inkluderas i den nya insatsen personlig service och boendestöd, se 7.2.7. För det fall att så ändå kommer att ske vill SKR framföra följande:

HFD har slagit fast att omkostnader som uppstår i samband med fritids- och kulturella aktiviteter inte ingår i nuvarande insats ledsagning. Ledsagning ska ingå som en del i den föreslagna insatsen personlig service och boendestöd. Det framgår inte av förslaget hur omkostnadsdelen ska lösas.

Ledsagning i nuvarande LSS är en ”tämligen begränsad insats” (se HFD 2011 ref. 8). Hur förhåller sig förslaget om personlig service och boendestöd till detta? Är den nya insatsen (ledsagardelen) tänkt att vara mer omfattande? I så fall på vilket sätt? Utredningens förslag ger inga svar på dessa frågor.

SKR vill åter (se 5.2.5) framhålla att en otydlig reglering är särskilt olämplig i en rättighetslag som LSS.

Enligt SKR bör därför övervägas en maxtid för insatsen, med möjlighet till utökning vid särskilda skäl. Men även andra avgränsningar bör ske. Vid ett ändrat huvudmannaskap av insatsen personlig assistans framstår det som nödvändigt med någon form av tydlig avgränsning.

Förbundets ställningstagande

SKR ställer sig positivt till att stöd i form av *personlig service och boendestöd* införs, men motsätter sig utredningens förslag som det utformats. Enligt förbundet bör inte ledsagarservice ingå som en del i insatsen och det är nödvändigt att insatsen förtydligas och avgränsas.

6.3.6 Överväganden (angående avlösarservice)

SKR instämmer i att den föreslagna ändringen om avlösarservice gör insatsen mer flexibel.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker förslaget.

6.4.4. Överväganden (angående korttidstillsyn)

SKR ser mycket positivt på och tillstyrker förslaget om korttidstillsyn som innebär att det nuvarande glappet när det gäller möjligheten till stöd enligt LSS respektive skollagen tas bort.

SKR efterfrågar emellertid en tydligare reglering och anser att det ska framgå av lagtexten i vilken omfattning insatsen ska erbjudas. Det räcker inte att i allmänna kommentarer klargöra att samma regler ska gälla som är tillämpliga på barnomsorg och fritidshem. Utredningen skriver: ”Det innebär att omsorg ska erbjudas i den omfattning som det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier men inte behöver erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större

helger” (s. 250). Detta uttalande stämmer inte heller överens med lagförslaget att insatsen ska erbjudas den som har behov av ”stöd för trygghet och sysselsättning eller till närstående för avlastning i omvårdnaden” (se lagtextförslaget 6 kap. 16 §).

Av föreslagen författningskommentar framgår endast att åldersgränsen liksom benämningen på insatsen har knutits till vad som gäller för fritidshem enligt skollagen (2010:800).

SKR anser att större tydlighet måste kunna krävas av en rättighetslag.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker förslaget, men anser att insatsens omfattning behöver förtydligas.

SKR vill även påpeka vikten av att det finns en överensstämmelse mellan allmänna kommentarer och lagtext.

7.2.7 Överväganden (angående ledsagarservice)

En positiv effekt av att det som idag är ledsagarservice föreslås inkluderas i den nya insatsen personlig service och boendestöd är bl.a. att möjlighet till omvårdnad framöver kommer att finnas i samband med ”ledsagarservice”. Det resultatet kan dock uppnås på annat sätt, t.ex. genom ett förtydligande i den föreslagna bestämmelsen i 6 kap. 22 § LSS.

Ledsagarservice är en insats som inte erhålls i bostaden och lämpligheten med att inkludera insatsen i det föreslagna bostadsanknutna stödet ”personlig service och boendestöd” kan diskuteras. I synnerhet med tanke på att det är nödvändigt med vissa förtydliganden när det gäller just ledsagardelen av insatsen för att den delen ska bli användbar för den enskilde vilket SKR även påpekat under 5.3.6.

Behovet av förtydliganden när det gäller ledsagarservice har sin grund i uttalanden av HFD:

- HFD har slagit fast att omkostnader som uppstår i samband med fritids- och kulturella aktiviteter inte ingår i nuvarande insats ledsagning. Det framgår inte av utredningens förslag hur omkostnadsdelen ska lösas.
- Ledsagning i nuvarande LSS är en ”tämligen begränsad insats” (se HFD 2011 ref. 8). Är den framtida insatsen (ledsagardelen) tänkt att vara mer omfattande? I så fall på vilket sätt?

Förtydliganden underlättas om ledsagarservice kvarstår som en separat insats.

Är ledsagarservice en separat insats kan också det oklara sista stycket i den föreslagna 6 kap. 19 § LSS strykas. SKR vill åter framhålla att en otydlig reglering är särskilt olämplig i en rättighetslag som LSS.

Förbundets ställningstagande

SKR avstyrker förslaget och anser att ledsagarservice ska behållas som en egen insats.

SKR anser också att det är nödvändigt med förtydliganden när det gäller insatsens omfattning och omkostnadsdelen.

SKR anser vidare att sista stycket i den föreslagna bestämmelsen 6 kap. 19 § LSS kan strykas i det fall att ledsagarservice blir en insats för sig.

7.3.5 Överväganden (angående kontaktperson)

En kontaktperson är ett icke-professionellt stöd som ges av en medmänniska eller en stödfamilj som har ett stort engagemang och intresse för andra människor. Den föreslagna ändringen att insatsen ska kunna ges genom en gruppaktivitet bygger på den enskildes samtycke.

Att vara kontaktperson är ingen anställning utan ett frivilligt uppdrag. Kommunens roll är på grund av uppdragets natur huvudsakligen att vara förmedlare av kontaktpersoner och att aktivt arbeta för att få människor att engagera sig som kontaktpersoner. En kontaktperson kan också behöva stöd av kommunen i olika situationer och även viss utbildning inför uppdraget. Insatsen kontaktperson bygger alltså helt och hållet på ett frivilligt åtagande från en person som också ska vara lämplig för uppdraget.

Möjligheten att verkställa ett beslut om kontaktperson är således beroende av ett intresse och engagemang av personer utanför den kommunala verksamheten som kommunen kan uppmuntra men inte kan styra över. Om kommunen inte lyckas verkställa ett beslut om kontaktperson riskerar kommunen att drabbas av sanktionsavgifter. Det framgår visserligen i nu gällande LSS förarbeten (prop. 2007/08:43 s. 19 och 22) att synnerliga skäl för eftergift av sanktionsavgift kan gälla t.ex. om kommunen, trots stora ansträngningar, inte lyckas ordna en kontaktperson inom skälig tid, men enligt SKR är sanktionsavgifter överhuvudtaget inte lämpliga för insatser där kommunen inte själv kan stå som garant för att beslutet verkställs.

Enligt SKR bör därför en förändring av bestämmelserna om sanktionsavgifter i LSS kopplade till insatsen kontaktperson övervägas, inte minst med tanke på att Utredningen framtidens socialtjänst föreslår att bestämmelserna om särskild avgift i socialtjänstlagen helt ska upphävas (se SOU 2020:47 s. 472 ff.)

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker förslaget att insatsen ska kunna utföras som en gruppaktivitet om den enskilde så önskar.

SKR har inga invändningar vad gäller de delar i förslaget som rör framtagande av kunskapsstöd och en vägledning.

SKR avstyrker däremot att insatsen även framöver föreslås vara en rättighet som, om den inte verkställs, kan leda till särskild avgift för kommunen.

8.2.6 Överväganden (angående daglig verksamhet)

Lagförslaget (6 kap. 20 §) är i princip likalydande med bestämmelsen i nuvarande 9 § 10 LSS och bestämmelsens utformning gör att rätt till insatsen bara finns om den enskilde saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig. För att insatsen ska kunna användas flexibelt och på bästa möjliga sätt, så att personer som har utvecklat sina förmågor kan prövas mot arbetsmarknaden, måste lagtexten justeras. Visst arbete eller studier under en övergångsfas mellan LSS-insatsen och annan verksamhet (studier eller arbete) bör enligt SKR, såsom nu är fallet, inte utesluta möjligheten till daglig verksamhet.

Enligt SKR är det viktigt att en övergångsfas eller prövoperiod inte är alltför kort. Den enskilde måste ges utrymme att pröva vad som fungerar respektive inte fungerar. Ytterligare en fråga som måste lösas på ett för den enskilde tillfredsställande sätt, är den enskildes rätt till ersättning under övergångsfasen/prövotiden.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker förslaget att ge ett uppdrag till Socialstyrelsen och Myndigheten för delaktighet att ta fram ett kunskapsunderlag, men det är inte en tillräcklig åtgärd. Enligt SKR krävs en lagändring för att möjliggöra att en övergång till arbete eller studier görs i kombination med deltagande i daglig verksamhet.

SKR avstyrker förslaget att särskilt lagreglera kommunernas skyldighet att göra en kartläggning för att fastställa hur insatsen daglig verksamhet bör utformas för att ge den enskilde möjligheter till utveckling. Den enskilde ska genom insatsen tillförsäkras goda levnadsvillkor och en sådan kartläggning torde därmed redan vara inkluderad.

8.3.3 Överväganden (angående habiliteringsersättning)

SKR tillstyrker att kommunerna ska ges ett lagstöd för att kunna betala ut s.k. habiliteringsersättning. Redan idag betraktas ersättningen mer eller mindre som en skyldighet för kommunerna att tillhandahålla, och statsbidrag utbetalas med syfte att införa, bibehålla eller höja en låg dagpenning till dem som deltar i daglig verksamhet enligt LSS – trots att lagstöd i princip saknas i nuläget (se S2020/04097/SOF). Med tanke på den rådande situationen anser SKR att en obligatorisk reglering med en angiven miniminivå är att föredra med tillämpning av finansieringsprincipen. Lagregleringen bör då ske i annan lag än i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker en lagändring i syfte att ge kommunerna ett lagstöd för utbetalning av s.k. habiliteringsersättning. Habiliteringsersättningen bör enligt förbundet vara en obligatorisk uppgift för kommunerna och regleringen införs i en annan lag än i den föreslagna lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter. Finansieringsprincipen ska tillämpas.

9.8 Överväganden (angående särskilt expertstöd)

Preciseringen i den föreslagna lagtexten (6 kap. 2 §) av vilka behov insatsen särskilt expertstöd ska möta – behov av kunskap om funktionsnedsättningen och stöd för att hantera den i olika situationer – tydliggör på ett bättre sätt vad insatsen innebär än nuvarande reglering av insatsen (”rådgivning och annat personligt stöd”) i 9 § 1 LSS. Gränsdragningsproblemen gentemot hälso- och sjukvårdens habiliteringsinsatser kvarstår dock.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker förslaget.

10.4.8 Den enskilde måste kunna välja mellan hjälpmedel och personlig assistans

Utredningen gör bedömningen att den enskilde måste ha möjlighet att avgöra vilken form av stöd han eller hon vill ha och lämnar inget förslag på lagändring.

Det finns olika typer av hjälpmedel, varav arbetstekniska hjälpmedel är en. Om en assistansberättigad inte accepterar ett arbetstekniskt hjälpmedel kan det få arbetsmiljökonsekvenser. I SOU 2020:1 Översyn av yrket personlig assistent – ett viktigt yrke som förtjänar bra villkor, redovisas följande:

Arbetsmiljöverket ”hade tidigare noterat att det fanns ett motstånd hos många brukare mot att ”göra om hemmet till en institution” genom att installera hjälpmedel som taklyftar eller vidga dörröppningar.”

Vår (utredningens) kartläggning visar att tunga lyft och belastningsskador fortfarande är ett problem i branschen personlig assistans. Förutsättningarna att förebygga skador och olyckor är sämre än i andra vård- och omsorgsyren på grund av att arbetsplatsen är ett hem.....

”AV:s arbetsskadestatistik visar att personliga assistenter fortfarande är utsatta för belastningsskador. Det är den vanligaste orsaken till arbetsolyckor för personliga assistenter (41 procent)”...

Arbetsmiljölagsstiftningen och LSS-lagsstiftningen gäller parallellt utan att någon av dem formellt har företräde framför den andra. Bristen på lagvalsregel vid en kollision ställer kommunerna i egenskap av arbetsgivare och utförare av LSS-verksamhet i en omöjlig position där det ur rättslig synvinkel kan vara omöjligt att agera på ett korrekt sätt.

SKR har i olika sammanhang tagit upp denna problematik; se t.ex. dåvarande SKL:s skrivelse till ansvariga departement 2010-05-20, dnr. 10/0685.

Förbundets synpunkt på bedömningen

SKR anser att denna fråga borde ha getts större utrymme i utredningen och att arbetsmiljöaspekterna måste vägas in.

SKR invänder mot utredarens bedömning att den enskilde ska ha full valfrihet mellan arbetstekniska hjälpmedel och personlig assistans och menar att *arbetsmiljöaspekter* måste vägas in i de fall det finns väl fungerande hjälpmedel. SKR anser att en ny utredning av frågan behövs.

10.4.10 Dubbel assistans i förhållande till hjälpmedel eller anpassning av bostaden

När det gäller arbetsmiljöaspekterna hänvisas till synpunkter under 10.4.8.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker förslaget.

11.4.1 Ansvarsfördelningen

Av Socialdepartementets remissmissiv framgår att en ny utredning ska tillsättas för att utreda huvudmannaskapet när det gäller personlig assistans (se Januariavtalet punkt 64). Men synpunkter tas gärna emot.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker utredningens förslag att staten framöver ska ha hela ansvaret för insatsen personlig assistans. Förutom de motiveringar till ställningstagandet som SKR redan framfört under lång tid vill SKR komplettera med den motivering som redovisas i texten under 15 Samordning inom EU:

Utvecklingen inom EU-rätten medför enligt SKR att viss lagstiftning med nödvändighet måste förändras. Bland annat ser SKR det som en omöjlighet att kommunerna har kvar något ansvar för insatsen personlig assistans. Ett statligt övertagande måste genomföras innan EU-rättsliga ändringar träder i kraft.

(Se även SKR:s tidigare remissvar, ert dnr S2016/07755/SF).

Enligt SKR bör utredningens förslag genomföras utan någon ytterligare utredning vad gäller huvudmannaskapet. Frågan är tillräckligt utredd och beredd. Även LSS-kommittén kom på sin tid fram till samma slutsats (SOU 2008:77). Däremot torde enligt SKR en utredning vara nödvändig för att på bästa sätt kunna genomföra huvudmannaskapsförändringen.

11.4.3 Insatser i LSS och hälso- och sjukvården

När det gäller frågorna om utökade möjligheter att avtala om hur ansvar för hälso- och sjukvården kan fördelas mellan huvudmännen har SKR under en längre tid, i olika sammanhang, framhållit behovet av utökade möjligheter till samverkan mellan regioner och kommuner och behov av ökad flexibilitet i regelverket (se bl.a. särskilt yttrande av SKR:s expert i SOU 2020:8 Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget, särskilt yttrande av SKR:s expert i SOU 2020:19 God och nära vård – En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem, SKR:s remissvar över

promemorian Behov av hjälp med andning och sondmatning, samt SKR:s remissvar över promemorian Personlig assistans för samtliga hjälpbehov som avser andning och måltider i form av sondmatning).

En lösning på frågan om avtalssamverkan är enligt SKR en förutsättning för att regioner och kommuner ska kunna ge LSS personkrets (och även övriga patienter) en trygg och säker vård.

Utredningen stärkt assistans (S 2020:01) har bl.a. uppdraget att ”analysera och ta ställning till hur personer som omfattas av personkretsen enligt LSS och som behöver hälso- och sjukvårdsåtgärder till följd av sina funktionsnedsättningar kan ges ändamålsenligt stöd”. Utredningen är emellertid fokuserad på hälso- och sjukvård i samband med personlig assistans. Enligt SKR är det lämpligt att utredningen får ett tilläggsdirektiv angående hälso- och sjukvårdsansvaret i samband med korttidsvistelse för att möjliggöra en så snabb hantering och korrigerande av ansvarsfördelningen som möjligt.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker förslaget men vill tillägga följande:

Frågan om hälso- och sjukvårdsansvaret i samband med korttidsvistelse bör ges som ett tilläggsdirektiv till Utredningen stärkt assistans (S 2020:01) för att snarast korrigera ansvarsfördelningen mellan huvudmännen.

12.7.4 Ersättningen bör differentieras

Olika förslag på att differentiera schablonersättningen för personlig assistans har presenterats i tidigare utredningar. Det har då handlat om en differentiering utifrån andel av arbetstiden som utförs på *obekväm arbetstid*. Det finns invändningar från framförallt de funktionsnedsattas organisationer eftersom förläggningen av arbetstiden i vissa fall kan variera beroende av när den assistansberättigade vill ha insatsen. Eftersom det handlar om anställningsförhållanden som måste kunna planeras av utföraren så bör en sådan differentiering vara genomförbar. Kostnaden för utförande av assistans är väsentligt högre för dem som har en stor del av behovet på obekväm arbetstid.

Dessutom förslås en differentiering av ersättningsnivån utifrån om den assistansberättigade lever i *hushållsgemenskap* med assistenten. Kostnaden för de icke lönerelaterade delarna i kostnadskalkylen anges vara cirka hälften så stora för assistenter som lever i samma hushåll som den assistansberättigade.

Tabell 12.11 Summering effekter av differentiering

Ersättning kronor/timme baserat på nivån 2018

Assistent som inte lever i hushållsgemenskap. Ej ob-ersättning	276 ⁹⁷
Assistent som inte lever i hushållsgemenskap. ob-ersättning	311 ⁹⁸
Assistent som lever i hushållsgemenskap. Ej ob-ersättning	258 ⁹⁹
Assistent som lever i hushållsgemenskap. ob ersättning	293 ¹⁰⁰

Möjligheten att söka förhöjd ersättning ska finnas kvar.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker förslaget om att differentiera schablonersättningen för personlig assistans utifrån andel av arbetstiden som utförs på obekväm arbetstid och om den assistansberättigade lever i hushållsgemenskap med assistenten.

En differentiering utifrån de föreslagna kriterierna torde gynna kommunerna ekonomiskt eftersom de genom utföransvaret ofta har ärenden där det är svårare att få schablonersättningen att räcka till. En aspekt som utredningen inte belyser är den arbetstid som inte tillbringas hos den assistansberättigade. Denna kan vara betydande t.ex. i glesbygd.

12.7.5 Årlig justering av schablonbeloppet som beaktar rörelsemarginal och pris- och löneutveckling

Uppräkningen av schablonersättningen har varit otillräcklig de senaste fem åren i förhållande till löneökningar i branschen. Utredningen föreslår att schablonen fastställs med beaktande av utvecklingen av löner och priser, antalet anordnare på marknaden och anordnarnas rörelsemarginal.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker att schablonbeloppet justeras årligen utifrån utvecklingen av löner och prisindex som är relevanta för verksamheten. Utvecklingen av antal anordnare på marknaden och rörelsemarginaler bör dock inte beaktas annat än i undantagsfall. Det är viktigt att ett kalkylunderlag finns som motiverar beslutade nivåer och gör detta transparent för utförare av assistans.

12.7.6 Schablonen kompenserar för sjuklönekostnader – kommunen har ansvar för att assistans utförs

Både den tidigare Assistansersättningsutredningen (SOU 2014:09) *Förändrad assistansersättning - en översyn av ersättningssystemen* – där en majoritet tillstyrkte förslaget – och den nya Utredningen om översyn av yrket personlig assistent i betänkandet (SOU 2020:1) *Översyn av yrket personlig assistent*, har i princip lagt fram samma förslag. SKR instämmer i de överväganden som gjorts i frågan och anser att det är mycket angeläget att denna fråga får en rimlig reglering.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker att schablonersättningen ska kompensera för *sjuklönekostnader* och vill understryka vikten av att detta förslag genomförs omgående.

12.7.7 Krav på kollektivavtal och kollektivavtalsliknande villkor för att få anordna personlig assistans

Förbundets ställningstagande

SKR hänvisar till sitt remissvar över förslaget i SOU 2020:1.

13.3.3 Utredningens överväganden (angående kommunens uppföljning)

Regleringen finns redan i nuvarande lag. SKR vill påpeka att det varken i detta betänkande eller av tidigare förarbeten framgår *hur* kommunen ska kunna fullgöra uppgiften att följa upp vilka i kommunen som omfattas av LSS. En uppföljning kräver att kommunen får kännedom om dessa personer. Någon anmälningsskyldighet eller liknande från t.ex. hälso- och sjukvården finns inte.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker en tydlig reglering av kommunens uppföljningsansvar, men vill påpeka att en informationsplikt från t.ex. Försäkringskassan och hälso- och sjukvården bör övervägas för att ge kommunen möjlighet att fullgöra skyldigheten att fortlöpande följa upp vilka som omfattas av LSS. Alternativt bör regleringen i LSS ändras så att det framgår att skyldigheten att följa upp endast rör personer som kommunen har kännedom om.

13.5.5 Utredningens överväganden (angående gode män, förvaltare och andra ställföreträdare)

SKR instämmer i utredningens uppfattning att Ställföreträdarutredningens (Ju 2019:03) uppdrag bör omfatta en översyn av regelverket gällande stöd till personer med funktionsnedsättning. SKR har efterfrågat en total översyn av regelverket för ställföreträdare, men utredningsdirektiven (dir. 2019:44) medger endast mindre justeringar av befintlig lagstiftning. Även jävsproblematiken behöver belysas ytterligare, se bland annat RH 2015:39. Det ska enligt SKR inte få finnas minsta tveksamhet om att den enskildes bästa går före andra enskildas intressen. Dessa frågor återfinns dock inte såsom önskat i utredningsdirektiven till Ställföreträdarutredningen.

SKR välkomnar att utbildningsmaterial tas fram riktat till ställföreträdare då länsstyrelsernas nuvarande tillsynsvägledning har vissa brister. Utbildningsmaterialet bör enligt SKR därutöver också riktas till personer som företräder annan inom civilrätten: framtidsfullmaktshavare och anhöriga genom s.k. ”anhörigbehörighet”.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker utredningens förslag, och instämmer i att en total översyn av regelverket som rör ställföreträdare är nödvändig. Direktiven till Ställföreträdarutredningen är för begränsade.

SKR tillstyrker även förslaget om utbildningsmaterial med tillägget att det även bör riktas till framtidsfullmakthavare och anhöriga med ”anhörigbehörighet”.

14.2 En modernt utformad lagstiftning

SKR instämmer i utredningens uppfattning att en utgångspunkt bör vara att lagstiftningen ska vara överskådlig och ha en struktur som gör det tydligt vilket stöd och vilken service som de som tillhör personkretsen har rätt till. SKR har under rubrikerna för respektive förslag i betänkandet kommenterat brister i lagförslagen som förbundet identifierat. SKR vill här tillägga att ett visst arbete för att förenkla och förbättra lagtexten återstår. Framför allt gäller det kapitel 6 Insatser och stöd. Det är svårt att hitta insatserna. SKR anser att kapitlets struktur behöver ses över.

SKR vill också tillägga att det inte räcker att själva lagtexten moderniseras. Även författningskommentaren behöver uppdateras. Det är inte önskvärt att äldre förarbeten, genom hänvisningar, förs över till den nya lagens kommentar. För att åskådliggöra problemet kan t.ex. hänvisas till HFD 2011 ref. 47 och HFD 2013 ref. 54 där Högsta förvaltningsdomstolen är kritisk till alltför stor bundenhet till gamla förarbeten som inte har samma relevans i dagsläget. Ett ytterligare problem med att hänvisa till gamla förarbeten är att de innehåller en del brister, vilket påtalats av SKR vid ett flertal tillfällen. Som exempel kan nämnas uttalanden i prop. 1992/93:159 s. 90 om insatsen daglig verksamhet – uttalanden som inte överensstämmer med lagtexten och som ledde till en prövning och ett klargörande av Högsta förvaltningsdomstolen (HFD 2014 ref. 41).

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker förslaget om en modernisering av lagtexten, men vill framhålla att strukturen i kapitel 6 Insatser och stöd inte är optimal och behöver ses över.

Enligt SKR bör en helt ny text skrivas i en kommande proposition, utan hänvisningar till tidigare förarbeten. ”Lagstiftning genom förarbetstext” bör i det arbetet undvikas.

14.3 Regleringen av personlig assistans (ej den del som rör förebyggande pedagogiskt stöd)

Av Socialdepartementets remissmissiv framgår att en ny utredning ska tillsättas för att utreda huvudmannaskapet när det gäller personlig assistans (se Januariavtalet punkt 64). Men synpunkter tas gärna emot.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker förslaget att staten framöver ska ha hela ansvaret för insatsen personlig assistans. Förutom de motiveringar till ställningstagandet som SKR redan framfört under lång tid hänvisas till ställningstagandet i det EU-rättsliga avsnittet (kapitel 15). Se även SKR:s ställningstagande under avsnitt 11.4.1.

14.4 Skyldighet att anmäla ändrade förhållanden

Utredningens bedömning bygger på att huvudmannaskapet för den personliga assistansen ändras och att kommunens möjlighet att fatta beslut om insatsen upphör.

Om en huvudmannaskapsförändring inte genomförs i närtid finns enligt SKR starka skäl för att införa en bestämmelse i LSS om en skyldighet att anmäla sådana ändrade förhållanden som kan påverka rätten till insatserna. En avsaknad av en sådan regel i LSS ökar risken för att stöd utges på felaktiga grunder och påverkar bl.a. möjligheten att tillämpa bidragsbrottslagen (se 2 §) vilket har framförts till utredningen, inte bara av SKR utan även av Bidragsbrottsutredningen.

Förbundets ställningstagande

Enligt SKR:s uppfattning bör en bestämmelse om en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden som kan påverka rätten till insatserna snarast införas i LSS.

14.6 Ett barnrättsperspektiv i lagen

SKR kan konstatera att det ifråga om barnrättsperspektivet finns vissa avvikelser mellan de förslag som presenterats av Utredningen framtidens socialtjänst (SOU 2020:47) och de som föreslås av LSS-utredningen.

Övrig synpunkt:

I förslaget till ny socialtjänstlag finns fler bestämmelser som bör beaktas inför en ny LSS-lagstiftning. Som exempel kan nämnas att bestämmelsen om att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras (4 kap. 2 § i förslaget till ny LSS) kompletteras med ett uttryckligt krav på uppföljning. Det föreslås vidare en bestämmelse om att verksamheten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Enligt SKR:s mening vore det olyckligt om LSS får stå tillbaka vid en generell kvalitetshöjning av socialtjänsten.

Förbundets ställningstagande

SKR tillstyrker förslaget i princip, men menar att en överensstämmelse mellan lagtexten i nya SoL och nya LSS måste åstadkommas.

14.7 Övergångsregler och ikraftträdande

Av Socialdepartementets remissmissiv framgår att varken huvudmannaskapsfrågan eller andra större förändringar kommer att behandlas vidare med stöd i SOU 2018:88.

Förbundets ställningstagande

SKR förutsätter att föreslagna övergångsregler och ikraftträdandedatum justeras.

Ett antal förbättringar föreslås i betänkandet för den stora gruppen LSS-berättigade som inte har personlig assistans (av de 82 642 personer som år 2017 hade LSS-insatser inklusive assistansersättning var det 67 589 som *inte* hade personlig assistans [se betänkandet s. 897]).

Dessa ändringar bör enligt SKR genomföras snarast möjligt.

15 Samordning inom EU

Bakgrunden till förslagen i 15 kapitlet är att Europeiska kommissionen i december 2016 föreslagit förbättrade samordningsbestämmelser när det gäller förmåner vid långvarigt vårdbehov (long term care, LTC). Kommissionens förslag är inte färdigförhandlat, staterna har ännu inte lyckats komma överens. Svenska förmåner som kan komma att beröras av ändringarna är bl.a. LSS-insatserna och assistansersättningen enligt SFB. SKR har lämnat synpunkter och har avstyrkt förslagen som gäller LTC (S2016/07755/SF).

Oavsett om man följer utredningens bedömningar och förslag eller inte, är utfallet synnerligen oklart. Den svenska regeringen bestämmer och anmäler till kommissionen vilka nationella trygghetsförmåner som ska omfattas av förordning 883/2004 och alltså ska samordnas. Men denna klassificering kan ändras av en nationell domstol eller av EU-domstolen. Det kan ske genom att en nationell domstol begär ett förhandsavgörande eller genom att kommissionen för en fördragsbrottstalan mot en medlemsstat. EU-domstolen kan då göra självständiga bedömningar av om de nationella förmånerna ska omfattas av förordningen eller inte, och ta ställning till hur de ska samordnas.

Den pågående utvecklingen inom EU ger enligt SKR anledning till oro, särskilt då det gäller insatsen enligt 9 § 2 LSS och assistansersättningen (se SKR:s remissvar). När det gäller insatserna i LSS (med undantag för 9 § 2 LSS) bedömer utredningen att de bör ses som tjänster eller naturaförmåner och därmed klassificeras som vårdförmåner. Vårdförmåner kan inte exporteras till en annan stat. Det finns emellertid omständigheter som tyder på att det är möjligt att assistansersättningen och personlig assistans enligt LSS kan komma att klassificeras som kontantförmåner (se kommissionens analys i förslaget till förmåner vid långvarigt vårdbehov). SKR skriver i sitt remissvar om LTC följande:

”Eftersom assistansersättning klassats som kontantförmån är det mycket möjligt (SKR:s antagande vid tidpunkten, samma bedömning görs i SOU 2018:88) att samma bedömning kommer göras vad gäller insatsen enligt 9 § 2 LSS, i vart fall den del som avser ”ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för assistans”.

En konsekvens av att inkludera LTC i form av kontantförmåner, är att EU-medborgare som är försäkrade i Sverige har rätt att få sin kontantförmån utbetalad, oavsett om han

eller hon bor i Sverige eller i ett annat EU-land. Detta gäller även familjemedlemmar. Det vill säga; en EU-medborgare som är försäkrad i Sverige (t.ex. genom anställning) kan beviljas assistansersättning för barn med funktionsnedsättning som bor i ett annat EU-land. Innebörden är också att om detta barn boende i annat EU-land, väljer en svensk kommun som utförare av assistans så kan kommunen bli skyldig att verkställa insatsen i detta EU-land.”

I betänkandet framför utredningen följande:

”I det fall som assistansersättning exporteras finns en risk för kostnadsökningar som långsiktigt inte är ekonomiskt hållbara i det svenska systemet.” (s. 631)

”Det skulle möjligen kunna innebära att kommunernas ekonomier inte klarar av sådana kostnadsökningar som en exportabilitet av kommunal personlig assistans skulle kunna medföra.” (s. 631)

”Det finns reglering i 2 kap. 1 § kommunallagen, den så kallade lokaliseringsprincipen, som innebär att en kommunal åtgärd måste vara knuten till kommunens område. Det *borde* (SKR:s kursivering) innebära att biträde av personlig assistans eller att en brukare valt kommunen som utförare enbart kan erhålla personlig assistans i svensk kommun.” (s.659)

Förbundets ställningstagande när det gäller hela kapitel 15

Utvecklingen inom EU-rätten medför enligt SKR att viss lagstiftning med nödvändighet måste förändras. Bland annat ser SKR det som en omöjlighet att kommunerna har kvar något ansvar för insatsen personlig assistans förutom i egenskap av utförare. Ett statligt övertagande måste genomföras innan EU-rättsliga ändringar träder i kraft.

Förbundets ställningstagande när det gäller de specifika förslagen i kapitel 15

Med anledning av de osäkra konsekvenser som kan följa av förslagen i 15 kapitlet i SOU 2018:88, och att utredningens förslag bygger på ett antagande som inte säkert gäller, dvs. att huvudmannskapet för den personliga assistansen helt ska övertas av staten, är SKR:s ställningstaganden följande:

15.3 Insatser i LSS omfattas av förordningens sakområde

Förbundets ställningstagande

Eftersom utfallet av förhandlingarna om nya samordningsbestämmelser är oklart bör regeringen enligt SKR avvakta med att anmäla insatser enligt LSS som förmåner vid sjukdom.

15.4 Vård och kontantförmåner

Förbundets ställningstagande

Eftersom utfallet av förhandlingarna om nya samordningsbestämmelser är oklart bör regeringen enligt SKR avvakta med att anmäla insatser enligt LSS som förmåner vid sjukdom.

15.6.5 Förslag om att kommunen där en unionsmedborgare vistas ska verkställa insatsen enligt LSS

Förbundets ställningstagande

I det fall att LSS-insatser kommer att klassificeras som sociala trygghetsförmåner som ska samordnas enligt förordning 883/2004 tillstyrker SKR förslaget.

15.7 Förslag till ny lag om kommunernas och landstingens (regionernas) kostnadsansvar för insatser enligt LSS

Förbundets ställningstagande

I det fall att LSS-insatser kommer att klassificeras som sociala trygghetsförmåner som ska samordnas enligt förordning 883/2004 tillstyrker SKR förslaget.

15.10 Krav på uppehållsrätt ska inte införas i socialförsäkringsbalken och LSS

Förbundets ställningstagande

SKR instämmer i utredningens bedömning att det i dagsläget inte bör föreslås ett krav på uppehållsrätt för assistansersättning eller för insatser enligt LSS, och att konsekvenserna av ett sådant förslag är mycket svåra att förutse.

16.3 Överväganden och förslag (utjämningsystemet)

Utredningen har inte haft i uppdrag att utvärdera systemets träffsäkerhet utan att bedöma om det behövs utjämning av LSS-insatserna och föreslå eventuella förändringar. Man föreslår inga förändringar i utjämningsystemet för LSS förutom de som följer av förslagen om ändringar i insatserna och huvudmannskapet. Dessutom föreslås en uppdatering av vissa fördelningsnycklar i systemet som SKR tidigare krävt.

Två alternativa modeller för utjämning inom verksamhet för personer med funktionsnedsättning beskrivs: Statlig finansiering av höga kostnader på individnivå och utjämning av faktiska genomsnittskostnader.

Förbundets ställningstagande

Förändring av nuvarande utjämningsystem

Utjämningsystemen i sin helhet behöver ses över med viss regelbundenhet, vilket särskilt gäller LSS-utjämningsen. Den senare har inte varit föremål för någon större översyn sedan 2007 och bygger på delvis påverkbara faktorer som antalet brukare och personalkostnader. Detta kan säkerligen till viss del förklara att nettokostnaderna ökat från 25 till 51 miljarder sedan LSS-utjämningsen infördes 2004 till 2018.

En översyn av LSS-utjämningsystemet bör undersöka möjligheten till att minska dess påverkbarhet och öka de ekonomiska incitamenten vid effektiviseringar. Nuvarande system medför att en kommun bara får behålla 70 procent av sina effektiviseringar beträffande personalkostnader. Översynen bör också titta på möjligheten att ta med kostnader för SoL-insatser för personer med funktionsnedsättning i utjämningsen. Utjämningsen av kostnader för denna verksamhet bör behandlas i samband med en översyn av hela kostnadsutjämningsystemet för kommuner.

Kommunal medfinansiering av assistansersättningen

Kommunernas medfinansiering av de 20 första timmarna per vecka av statlig assistans bör tas bort. Den är administrativt krånglig och påverkan på utbudet av övriga LSS-insatser är förmodligen mycket marginell. Om assistansen blir helt statlig leder medfinansieringen till att kommunerna får finansiera hela kostnaden för de som beviljas max 20 timmar per vecka vilket framstår som orimligt för en insats som beviljas av en annan myndighet.

SKR avstyrker därför utredningens förslag att den kommunala medfinansieringen av statlig assistans ska finnas kvar.

17 Konsekvenser av förslagen

Enligt remissmissivet vill Socialdepartementet inte ha synpunkter på flera av de förändringar av insatserna enligt LSS som utredningen föreslagit. SKR begränsar därför synpunkter ifråga om konsekvenserna av förslagen till övriga delar.

Förbundets ställningstagande

Den nya insatsen ”personlig service och boendestöd” beräknas kosta kommunerna 120 miljoner kr mer per år, främst genom att det stöd som mottagarna av ledsagning får idag utvidgas. Någon ekonomisk effekt av en överströmning av personer som har boendestöd enligt SoL beräknas dock inte, trots att exempelvis 2 600 personer med boendestöd enligt SoL också var beviljade daglig verksamhet enligt LSS år 2017. LSS högre ambitionsnivå torde leda till högre kostnader för kommunerna för denna grupp. Detta bör därför kvantifieras och regleras enligt finansieringsprincipen. Även påverkan på kommunernas avgiftsintäkter från omsorgsavgifter är en sådan förändring som bör tas med, eftersom LSS insatser inte får vara avgiftsbelagda.

Utredningen föreslår också att dubbel assistans inte ska beviljas om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel och bostadsanpassning. Man föreslår en ekonomisk reglering på 75 miljoner kr som delas mellan kommuner och regioner. Förbundet har inte kunnat bedöma om detta är en rimlig reglering. Frågan bör därför klarläggas ytterligare.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knappe
Ordförande

Särskilt yttrande lämnades av Liberalerna, se bilaga 1.

Särskilt yttrande lämnades av Vänsterpartiet och Miljöpartiet, se bilaga 2.

Styrelsen SKR
2020-11-20

Särskilt yttrande från Liberalerna

LSS-utredningen

Återupprätta assistansen

För Liberalerna är rätten till personlig assistans en självklarhet. Sedan 2014 har assistansreformen urholkats. Det har lett till att tusentals personer förlorat sin statliga assistansersättning och sin möjlighet till ett värdigt liv som andra. Många har istället fått flytta in på särskilda boenden, och många anhöriga drar nu ett orimligt tungt lass. Sedan samarbetet inom ramen för Januariavtalet inletts har vissa förbättringar skett, t ex vissa lagmässiga förbättringar och en rekordstor höjning av LSS-schablonen med 3,5 % i 2021 års budgetproposition. Det senare en nödvändighet för att fler assistenter ska kunna kompetensutveckla sig och för att kunna rekrytera nya assistenter. Liberalerna har även drivit på regeringen för att påbörja arbetet med att samla huvudmannskapet för den personliga assistansen så att alla får en likvärdig och rättssäker assistans över hela landet. Det är därför glädjande att SKR ställer sig bakom förslaget om ett förstatligande av hela assistansen, men för oss i Liberalerna räcker inte detta. Mer måste göras för att personer med funktionsnedsättning ska ha möjligheter att leva ett värdigt liv. Det är därför angeläget att gå vidare och stoppa den nedvärderande minutjakten, se hela behovet som assistansgrundande och slopa opåkallade och onödiga omprövningar.

Styrelsen SKR
2020-11-20

Särskilt yttrande från Vänsterpartiet och Miljöpartiet, SKR Styrelse 2020-11-20

LSS-utredningen

För Vänsterpartiet och Miljöpartiet är rätten att leva som andra och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning viktiga utgångspunkter. LSS-utredningen hade i direktiven uppdrag att minska kostnaderna för personlig assistans. När utredningen nu är ute på remiss är det därför positivt att förslagen om att ta bort assistansen för barn, det femte grundläggande behovet samt en schablon på 15 timmar för andra personliga behov inte finns med. Det hade kraftigt försämrat assistansen för många människor.

Vi ser positivt på utredningens förslag att staten framöver skall ta hela ansvaret för den personliga assistansen. SKR har länge drivit frågan och självklart måste det utredas hur överflyttningen skall gå till och den som ansvarar skall självklart ha den fulla finansieringen. Men detta löser inte frågan om vilka som skall ha rätten till personlig assistans framöver och inte heller för de som de senaste åren förlorat assistansen. Detta är en fråga som måste lösas för att den personliga assistansen skall ge möjligheten att så långt det går leva som andra när hen har omfattande funktionsnedsättning. Detta kommer också att påverka kommunernas ansvar och ekonomiska åtagande.

Tidigare omprövades den personliga assistansen vart annat år. Utredningen föreslår vart tredje år när nuvarande omprövningsstopp tas bort. Omprövningen har skapat stor oro bland de som har personlig assistans och bör enligt vår synpunkt inte ske automatiskt utan när det finns väsentligt förändrade förhållanden som påverkar behovet.

Vi anser inte heller att det schablonersättningen skall vara olika utifrån om den assistansberättigade lever i hushållsgemenskap med assistenten.

Vi är kritiska till att barnperspektivet genomgående är svagt i utredningen. Texterna är svagare än den text som finns i Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (kap 12). Barnkonventionen, numer svensk lag, innehåller ett kapitel om barn med funktionsnedsättning som måste genomsyra svensk funktionshinderpolitik.

Personlig service och boendestöd är en LSS-insats som skulle kunna vara bra för de som idag har stöd av enligt SOL men har större behov än vad detta kan ge och inte har behov av personlig assistans. Det är viktigt att insatsen är flexibel med stort inflytande för den som får insatsen.

Vi delar också synpunkten att ledsagarservice inte skall läggas in i insatsen utan kvarstå. Det är inte rimligt att den som är i behov av ledsagning skall stå både för sig egen och ledsagarens kostnad. Ledsagarens kostnad borde ingå i insatsen.

Emil Broberg, Vänsterpartiet

Ida Legnemark , Vänsterpartiet

Karin Thomasson, Miljöpartiet de gröna